HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

(א)[א]אין מבקעין עצים מן הקורות ולא מן הקורה שנשברה ביו"ט רבי יוחנן ההוא כרבי יוסי בר יהודה מתני לה תא שמע(ב) [ב]מתחילין בערימת התבן אבל לא בעצים שבמוקצה התם (ג)[ג]בארזי ואשוחי דמוקצה מחמת חסרון כיס אפילו רבי שמעון מודה ת"ש (ד)[ד]אין משקין [ה]ושוחטין את המדבריות אבל משקין ושוחטין את הבייתות ר' יוחנן סתמא אחרינא אשכח (ה)ב"ש אומרים מגביהין מעל השלחן עצמות וקליפין וב"ה אומרים מסלק את הטבלה כולה ומנערה וא"ר נחמן אנו אין לנו אלא ב"ש כרבי יהודה וב"ה כר"ש פליגי בה רב אחא ורבינא חד אמר בכל השבת כולה הלכה כר"ש לבר ממוקצה מחמת מיאום ומאי ניהו (ו)נר ישן וחד אמר במוקצה מחמת מיאום נמי הלכה כר"ש לבר ממוקצה מחמת איסור ומאי ניהו נר שהדליקו בה באותה שבת אבל (ז)מוקצה מחמת חסרון כיס אפילו ר"ש מודה דתנן (ח)כל הכלים ניטלין בשבת חוץ ממסר הגדול ויתד של מחרישה:

מתני' (ט)מפירין נדרים בשבת ונשאלין לנדרים שהן לצורך השבת ופוקקין את המאור ומודדין את המטלית ומודדין את המקוה ומעשה בימי אביו של רבי צדוק ובימי אבא שאול בן בטנית שפקקו את המאור בטפיח [ה] וקשרו את המקידה בגמי לידע אם יש בגיגית פותח טפח אם לאו (י)ומדבריהם למדנו שפוקקין ומודדין וקושרין בשבת:

גמ' (כ)איבעיא להו [ו]הפרה בין לצורך ובין שלא לצורך [ז]ושאלה לצורך אין שלא לצורך לא ומשום הכי קפלגינהו מהדדי או דילמא הפרה נמי לצורך אין שלא לצורך לא והא דקא פליג להו מהדדי משום דהפרה אין צריך ב"ד ושאלה צריכה ב"ד ת"ש דתני זוטי דבי רב פפא מפירין נדרים בשבת לצורך השבת אין שלא לצורך השבת לא לישנא אחרינא איבעיא להו לצורך אתרוייהו קתני ושלא לצורך לא אלמא הפרת נדרים מעת לעת או דילמא כי קתני לצורך אשאלה הוא דקתני אבל הפרת נדרים אפילו שלא לצורך אלמא הפרת נדרים כל היום תא שמע דתני רב זוטי דבי רב פפי מפירין נדרים בשבת לצורך השבת אין שלא לצורך השבת לא אלמא הפרת נדרים מעת לעת א"ר אשי והאנן (ל)תנן [ח]הפרת נדרים כל היום ויש בדבר להקל ולהחמיר כיצד נדרה לילי שבת מיפר לילי שבת ויום השבת עד שתחשך נדרה עם חשכה מיפר עד שלא תחשך שאם לא הפר משחשכה אינו יכול להפר תנאי היא דתניא (מ)הפרת נדרים כל היום ר' יוסי בר יהודה ורבי אלעזר ברבי שמעון אמרו מעת לעת: ונשאלים לנדרים: (נ)איבעיא להו כשלא היה לו פנאי או דלמא אפילו היה לו פנאי תא שמע דאזדקיקו ליה רבנן לרב זוטרא בריה דרב זירא [ט]ושרו ליה נדריה ואף על גב דהוה ליה פנאי: שפקקו את המאור בטפיח וקשרו את המקידה בגמי: אמר רב יהודה אמר רב הילקטי קטנה היתה בין שני בתים (ס)[וטומאה היתה שם] וגיגית

אין מבקעין עצים מן הקורות. סואר של הקורות המוקצות וסדורות לבנין: **ולא מן קורה.** הישנה שנשברה היום ומהשתא להסקה קיימא ואפ"ה אסור הואיל ובין השמשות לא איתכן להכי: **מתחילין.** להסיק בערימת התבן. קא סלקא דעתך בתיבנא סריא דסתמיה להסקה: **אבל לא בעצים שבמוקצה.** שהכניסם ברחבה שאחורי ביתו והקצם לימות הסתיו. מוקצה רחבה שאחורי בתים שהקצה אחורי ביתו להכניס שם דבר לאוצר: **בארזי ואשוחי.** ארז זכר וארז נקבה שעומדין לבנין: **משקין.** אורחא דמילתא נקט משום סירכא דמשכא שתהא נוחה להפשיט: **מדבריות.** שרועות באפר תמיד (א) ולנות בתוך התחום: **סתמא אחרינא.** בית הלל חשיב כסתמא: **כל הכלים ניטלין.** ואפי' מלאכתן לאיסור ורבי שמעון היא: **חוץ מן המסר הגדול.** מגירה שהיא לאומנין לקוץ בה עצים ומוקצה מחמת חסרון כיס הוא שלא ישתברו חריצים שהוא עשוי כסכין מלא פגימות: **ויתד של מחרישה.** החופר את הקרקע. קולטר"א בלע"ז: **מתני' מפירין.** בעל לאשתו: **ונשאלין.** לחכם: **שהן לצורך השבת.** כגון שנדר שלא לאכול (ע)[היום]: **ופוקקין את המאור.** כרבנן דאמרי (לעיל דף קכה:) פוקקין פקק החלון: **ומודדין את המקוה.** במדה שיהא שם עמוק שלש אמות מים ורוחב אמה על אמה: **ואת המטלית.** (ב) שתהא שלש על שלש אצבעות כגון אם היתה טמאה ונגעה בטהרות: **בטפיח.** פך של חרס. (ג) וחבירו בפי"ז (דף קכה:) זמורה שהיא קשורה בטפיח ממלאין בה בשבת: **מקידה.** כלי חרס: **לידע אם יש בגיגית פותח טפח.** בגמרא מפרש לה: **וקושרין.** קשר שאינו של קיימא אפילו לכתחילה: **ומודדין.** להתלמד על דבר הוראה: **גמ' איבעיא להו הפרה.** דמתניתין בין לצורך (פ)[בין שלא לצורך] השבת דגבי הפרה ביום שמעו כתיב (במדבר ל) ואם לא מיפר האידנא שוב אינו מיפר: **ושאלה לצורך אין שלא לצורך לא.** דיכול לישאל למחר ומשום הכי מפליג להו מהדדי ולא קתני מפירין ונשאלין לנדרים שהן לצורך השבת דלא קאי לצורך אלא אשאלה: **בית דין.** חכם: הכי גרסי' **ל"א איבעיא להו** (במסכת נדרים דף עז.) **לצורך אתרוייהו קאי.** אהפרה ואשאלה אבל הפרה שלא לצורך לא אלמא הפרת נדרים מעת לעת וזה ששמע בשבת יכול להפר משתחשך בתוך מעת לעת של שמיעה הלכך שלא לצורך לא שרינן בשבת: **כל היום.** עד שתחשך ותו לא ואפילו שמע סמוך לחשיכה הלכך אפי' שלא לצורך(י) שאם לא יפר עכשיו לא יפר עוד: **לצורך השבת.** אלמא הפרת נדרים מעת לעת של שמיעה הלכך שלא לצורך (ד) לא מדלא שרי אלא לצורך: **להקל ולהחמיר.** כלומר פעמים שיש שהות גדול ופעמים שאינו אלא מעט: **איבעיא להו.** הא דקתני נשאלין לנדרים שהן לצורך: **כשלא היה לו פנאי.** לשאל מערב שבת קאמר או אפילו כשהיה לו פנאי: **הילקטי קטנה.** שביל קטן בין שני בתים: וגיגית

אין משקין ושוחטין את המדבריות. הוה מצי למימר דהני[א] כגרוגרות ולמוקין דמיין[ב] כדאמר בפרק כירה (לעיל דף מה:): **לבר ממוקצה מחמת איסור.** וכגון איסור דדחייה בידים כגון נר שהדליקו באותו שבת כדפירשתי בפ"ק בסופו(ק): **והלכתא מעת לעת.** לא גרס בפירוש ר"ח דבנדרים משמע דלית הלכתא הכי דאמר בפרק נערה המאורסה (נדרים דף עו:) אין הלכה כאותו הזוג. מ"ר: **הלקטי קטנה.** מפרש בקונטרס שביל קטן היתה בין שני בתים והגיגית סדוקה מונחת על גבן והמת מוטל בהלקטי תחת הגיגית נגד הסדק וקשרו המקידה לידע אם יש בסדק פותח טפח ולהאי פירושא קשה לר"י דאפי' אין בסדק פותח טפח כיון שהמת נגדו לא חשבינן לה כמאהיל על המת כיון שאין [זה] דרך מאהיל[ג] (ה) כדמוכח במסכת אהלות (פ"י מ"ה) ומייתי לה בסוף פרק קמא דסוכה (דף יח. ושם) אין בארובה פותח טפח והמת בבית מה שבבית כנגד ארובה טהור המת כנגד ארובה מה שבבית טהור וכיון שהמת היה נגד הסדק מה היה להם לקשור המקידה[ד] ועוד פירש שלפני מות המת פקקו המאור בטפיח ולא הבין רבי לפירושו הלא אותו מת לא היה מת שלם שהרי לא ידעו אם למעלה הימנו היה פותח טפח והמת היה כולו תחת הסדק אלא ודאי כזית מן המת היה וא"כ לא היה לו לומר לפני מות המת אלא לפני שבא כזית מן המת לשם ומיהו יתכן לומר שהמת היה כולו מוטל תחת הגיגית שלא כנגד הסדק והגיגית היתה סדוקה באמצע מראשה לסופה ואילו היה באותו סדק על פני כולו פותח טפח לא היתה טומאה עוברת דלא חשיב כאהל אחד אבל אין בו פותח טפח כאלו אין כאן סדק וחשיב כאהל אחד ומביא את הטומאה לבית וקושיא ראשונה מכל מקום במקומה עומדת ונראה כפירוש ר"ח דמפרש דהלקטי היינו תל המתלקט ואותה הלקטי היתה בין שני בתים והמת היה בבית אחד ואותה הגיגית היתה למעלה מן התל[ה] עד לתקרה ואותה הגיגית לא היתה טמאה שהרי בטלה שם[ו] ואם לא היתה סדוקה לא היה הבית אחר טמא אלא הגיגית היתה סדוקה מצדה והשתא אתי שפיר דקתני סדוקה לפי שהיא מצדה אבל לפירוש הקונטרס לא אתי שפיר דכיון דפירש שהסדק למעלה מן הגיגית היה לו לומר פתוחה ולא סדוקה אבל לפר"ח אתי שפיר שהסדק היה מן הצד[ז] וקשרו את המקידה[ח] לידע אם יש פותח טפח[ט] ויש לנו לומר שאותו חור היה עשוי לתשמיש דחור העשוי לתשמיש שיעורו בפותח טפח ואם היה פותח טפח הבית אחר טמא ואם לאו טהור ומיהו קשה לר"י לפירוש ר"ח דלא הוה ליה למימר על גבן אלא על גבה. מ"ר: באוונא

מסורת הש"ס

א) ביצה ב: לא., ב) [שם כו:], ג) [פי' עצי ארזים וברושים ערוך], ד) [ביצה מ. לעיל מה:], ה) [לעיל קמג. ביצה ג.], ו) [לעיל מד.], ז) [ביצה לג.], ח) [לעיל קכג: עירובין לה.], ט) לעיל מו: נדרים עז., י) לעיל קכו:, כ) [נדרים עז. ע"ש], ל) נדרים עו:, מ) [נדרים עו: עז.], נ) שם עז., ס) גי' רש"ל, ע) [רש"ל], פ) [רש"ל], צ) [שבת זו נמי רש"ל], ק) [נ"ל פרק כירה (מו. ד"ה אין). מהרש"ל].

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה מדבריות וכו' תמיד הס"ד ואח"כ מה"ד בייתות שרועות חוץ לתחום ובאות ולנות בתוך התחום: (ב) ד"ה ואת המטלית לידע אם יש בה שלש על שלש: (ג) ד"ה בטפיח פך של חרס (וחבירו וכו' בשבת) תא"מ ונ"ב סג"ה היא: (ד) ד"ה לצורך השבת וכו' שלא לצורך הס"ד ואח"כ מה"ד והאנן תנן במס' נדרים הס"ד: (ה) תוס' ד"ה הלקטי וכו' שאין דרך מאהיל בכך כדמוכח:

סליק מסכת שבת בס"ד

לעזי רש"י

קולטר"א. קנקן של מחרשה (היתד הפולחת את הקרקע).

מוסף רש"י

אין מבקעין עצים. ביו"ט **מן הקורות.** הסדורות זו על גב זו בקרקע ועומדות לבנין (ביצה ב:). **ולא מן הקורה שנשברה ביו"ט.** ואע"פ שעומדת מעכשיו להיסק, הואיל ובין השמשות לאו להכי קיימא כיון דאתקלאי לבין השמשות אתקלאי לכולי יומא (שם). **מתחילין בערימת התבן.** ואע"פ שלא זמנה מבעוד יום ולא היה רגיל להסיק ממנה, והשתא משמע דלית ליה מוקצה (ביצה ל.). **אבל לא בעצים שבמוקצה.** רחבה שאחורי הבתים קרויה מוקצה, על שם שהוא מוקצה לאוצר ואין נכנסים ויוצאים בה תדיר ושם נותנים עצים וכל דבר שאין דעתו ליטול עד זמן מרובה (שם). **אין משקין ושוחטין.** דרך להשקות בהמה לפני שחיטה שתהא נוחה להפשיט (לעיל מה:). **המדבריות.** הברייתות (שם) משום מוקצה (ביצה מ.). **מגביהין מעל השלחן.** בידים (לעיל קמג.). **עצמות.** שאינן ראוין לאכילה (ביצה ב.) קשין שאינן ראוין לכלב (לעיל קמג.). **וקליפין.** של אגוזים (שם) ולא חיישינן למוקצה (ביצה שם) דלית ליה לר"ש מוקצה (לעיל שם). **ובה"א.** אין מטלטלין אותן בידים שמוקצה הן (ביצה שם). **מסלק את הטבלא.** שיש תורת כלי עליה אבל לא יטלטל הקליפין בידים כר' יהודה (לעיל שם). **אנו אין לנו.** אין אנו סומכין על משנתינו כמות שהיא שנויה, אלא מוחלפת שיטתה וב"ש כר' יהודה כו' (שם) כך שמעתי מרבותיו, דב"ש כר' יהודה ומחמרי וב"ה כר"ש (ביצה שם). **חוץ מן המסר הגדול.** מגירה גדולה שעשויה לקוץ קורות, **ויתד של מחרישה.** הוא כלי גדול העשוי כסכין שבו עושין חריץ של תלם המענה, קולטר"א בלע"ז, דהנך קפיד עלייהו ומייחד להם מקום דלא חזו למלאכה אחרת (לעיל קכג.). **מפירין נדרים בשבת.** בעל לאשתו ואב לבתו, **לצורך השבת.** כגון שנדרה מאכילה ומתכשיטין (נדרים עז.). **שפוקקין.** את המאור בדבר שאינו קשור ותלוי, **ומודדין.** מקוה ומטליות (לעיל קכו:). **נדרה בליל שבת.** יכול להפר לה כל אותו ליל שבת ויום שבת, והוא הדין נמי כי נדרה במוצאי שבת שיפר כל אותו היום כולו באחד בשבת, אלא הא דנקיט לילי שבת משום דאשמעינן במה שאמרו הפרת נדרים כל היום כלילי שבת ויומו שהלילה הולך אחר היום, כדכתיב ויהי ערב ויהי בוקר יום אחד, אבל לא ליום ולילה, שאם נדרה ביום ולא הפר לה שוב אינו יכול להפר לה משתחשך, שאין הפרת נדרים אלא אותו יום שנדרה ומשחשכה כבר נכנס יום אחר (נדרים עו:). **כשלא היה להם פנאי.** לישאל עליהן מבעוד יום הוא דקאמר דנשאלין עליהן בשבת, **או דילמא אפילו היה לו פנאי.** נמי נשאלין עליהן בשבת (שם עז.). **הדרן עלך מי שהחשיך וסליקא לה מסכת שבת**

עין משפט נר מצוה

לו א מיי' פ"ב מהלכות יו"ט הלכה יב סמג לאוין עה טוש"ע א"ח סימן תקא סעיף א:

לז ב ג מיי' שם הלכה יא וסמג שם טוש"ע א"ח סי' תקיח סעיף ז:

לח ד מיי' שם הלכה יז סמג שם טוש"ע א"ח סימן תצה סעיף ג:

לט ה מיי' שם הלכה ג וסמג שם טוש"ע א"ח סי' תלח סעיף ג:

[לט] [ה] [טוש"ע א"ח סימן שיז סעיף א]

מ ו מיי' פכ"ד מהלכות שבת הלכה ו ופי"ג מהלכות נדרים הלכה ח וסמג לאוין סה טוש"ע א"ח סימן שמא סעיף א וטוש"ע י"ד סימן רלד סעיף כד:

מא ז מיי' פכ"ד מהל' שבת הלכה ו וסמג שם ומיי' פ"ו מהלכות שבועות הלכה ו סמג לאוין סה רסה טוש"ע שם וטוש"ע י"ד סי' רכח סעיף ג:

מב ח מיי' פי"ג מהל' נדרים הלכה טו סמג לאוין רמב טוש"ע י"ד סימן רלד סעיף כא:

מג ט מיי' פכ"ד מהל' שבת הלכה ו ופ"ו מהלכות שבועות הלכה ו סמג לאוין סה ולאוין רמב טוש"ע א"ח סימן שמא סעיף א וטוש"ע י"ד סימן רכח סעיף ג:

מוסף תוספות

א. (ד)מדבריות. רמב"ן.
ב. דמודי בהו ר"ש. רמב"ן.
ג. [ו]הבית טהור. תוס' הרא"ש.
ד. לבדוק אם יש שם פותח טפח. תוס' הרא"ש.
ה. ומגעת מהתל. תוס' הרא"ש (ועי' מהרש"א).
ו. ונתבטלה מתורת כלי. תוס' הרא"ש.
ז. והיה הסדק גבוה יותר מקומת אדם ופישוט זרועותיו, ועלו אל הגג. תוס' הרא"ש.
ח. שרחבה טפח בגמי ושלשלוה והעמידוה כנגד סדק הגיגית. תוס' הרא"ש.
ט. ומביאה הטומאה מבית לבית. א"נ קשרו המקידה בגמי בראש קנה לשער אם יש בו פותח טפח. תוס' הרא"ש.

רב נסים גאון

מפירין נדרים בשבת. אמרו בתוספתא [פי"ח] מפני מה נדרי שבת מפירין אותן בשבת, שאם חשיכה ולא הפר אינו יכול להפר. ורבי יוסי בר' יהודה ורבי אלעזר ברבי שמעון שאמרו הפרת נדרים מעת לעת שאין הלכה כמותם כדגרסינן בנדרים בפרק נערה המאורסה [דף עו] אלא אמר רבי שמעון בן פזי אין הלכה כאותו הזוג. לוי סבר למיעבד עובדא כי האי זוגא, אמר ליה רב הכי אמר רב ביבי אין הלכה כאותו הזוג. ואע"פ שהתירו הפרת נדרים בשבת ביארו בדבר זה תנאי, והוא שאמרו לא יאמר אדם לאשתו מופר ליכי כדרך שאומר בחול אלא [אומר] לה [טלי ואכלי] טלי ושתי והנדר בטל מאליו. א"ר יוחנן וצריך שיבטל בלבו. תניא בית שמאי אומרים מבטל בלבו ובערב בחול מוציא בשפתיו, וב"ה אומרים אחד זה ואחד זה מבטל בלבו ואינו צריך להוציא בשפתיו. תמצאנו עוד בפרק נערה המאורסה [דף עז].

רבינו חננאל

אין מבקעים עצים מן הקורות ולא מן הקורה שנשברה. ומפרקינן האי כר' יוסי בר' יהודה מתני לה רבי יוחנן ולית סתמא. ואמרינן תוב ת"ש מתחילין בערימת התבן אבל לא בעצים שבמוקצה. ומפרקינן התם בארזי ואשוחי דמוקצה מחמת חסרון כיס דאפילו ר' שמעון מודה. פי' ארזי ואשוחי, עצי ארזים וברושים העשויין לקורות שאין דעתו של אדם עליהן להסיקן תחת תבשילו וגמר והקצה אותן. ואמרינן תוב אין משקין ושוחטין את המדבריות אבל משקין ושוחטין הבייתות, והנה סתמא כר' יהודה, ורבי יוחנן סביר ליה הילכתא כסתם משנה קשיא הלכתא אהלכתא. ומפרקינן ר' יוחנן סתמא אחרינא אשכח, בה"א מגביהין מעל השלחן עצמות וקליפין בש"א מסלק את הטבלא כולה ומנערה, ואמר רב נחמן אנו אין לנו אלא ב"ש כר' יהודה וב"ה כר' שמעון. **והילכתא** כר' שמעון וכדפסק ר' יוחנן. פליגי בה רב אחא ורבינא, חד אמר בכולה שבת הלכתא כר' שמעון בר ממוקצה מחמת מיאוס, וחד אמר במוקצה [מחמת] מיאוס נמי הילכתא כוותיה לבר ממוקצה מחמת איסורו כגון הנר שהדליקו בה באותה שבת וכיוצא בו, אבל מוקצה [מחמת] חסרון כיס אפילו ר"ש מודה דתנן כל הכלים ניטלין בשבת חוץ ממסר הגדול